

Samfunnsøkonom ved juridisk fakultet, Universitetet i Bergen

Er Telenor blitt en syndebukk?

Myndighetene slipper for billig unna i korrupsjonssaker. Det er mye enklere å ta de store bedriftene.

I 2002 var Russlands president Vladimir Putin på et kort norgesbesøk, og ble tatt imot av daværende statsminister Kjell Magne Bondevik. Telenor og de russiske selskapene Vimpelcom og Alfa Group undertegnet en avtale om å investere i alt 175,44 millioner US dollar i selskapet Vimpelcom-Region, med en tredel hver. I forgrunnen, fra venstre: Mikhail Fridman, Alfa Group, konsernsjef Jon Fredrik Baksaa i Telenor og Jo Lunde, Vimpelcom.

FOTO: BENDIKSBY, TERJE / NTB SCANPIX

Tina Søreide

- MER OM [TELENOR](#)
- MER OM [YTRING](#)

🕒 Publisert 24.11.2014, kl. 14:07

I Norge er det bred enighet om at vi bør fremme norsk næringsliv og delta i markeder verden over. Norge er en liten, åpen økonomi og vårt velstandsnivå er betinget av internasjonal handel.

[Vimpelcom-saken](#), der Telenor er tungt inne på eiersiden i et selskap som er beskyldt for korrupsjon, minner oss om at det er stor forskjell på markedene vi går inn i.

I noen land påfører autoritære regimer befolkningen stor skade gjennom korrupsjon og andre utfordringer. Slike problemer ønsker ikke vi i Norge å være del av, og mange stiller nå spørsmål ved tilstedeværelsen av norske bedrifter i slike land.

Myndighetene har et særlig ansvar

Men korrupsjonsproblemene i Usbekistan er ikke løst ved at norske bedrifter holder seg unna. Hvis problemet er på politisk nivå, krever det en politisk løsning. Norsk industri er til stede i alle verdens regioner – også i de mest utfordrende markedene. Den norske staten tjener betydelige beløp på verdier skapt i land med mye korrupsjon. For norske myndigheter burde dette innebære et særlig ansvar for å støtte opp under internasjonale antikorrupsjonsskyts rettet mot «korrupte regimer».

Å ta bedriftene er gjerne blitt en kompensasjon for utilstrekkeligheten overfor politisk korrupsjon.

TINA SØREIDE, SAMFUNNSØKONOM

Å ta de store bedriftene er den enkleste løsningen for alle. Frivillige organisasjoner, journalister, myndigheter, OECD, Verdensbanken – for alle sammen er det mer fristende å holde bedrifter ansvarlig. På politisk nivå vil man unngå å forstyrre den «gode dialogen» med myndigheter. Begge sider av en korrumpert avtale må holdes ansvarlig, men utviklingen vi har sett de siste ti årene tyder på at myndighetssiden slipper for lett unna.

Bestikke seg inn i markedet

Å ta bedriftene er gjerne blitt en kompensasjon for utilstrekkeligheten overfor politisk korrupsjon. I et internasjonalt politisk miljø er det imidlertid ikke mangel på makt. Det er mulig å påvirke situasjonen i Usbekistan, men det krever jo politisk vilje.

Vi vet dessuten at utenlandske selskapers investeringer, arbeidsplasser og teknologi faktisk fremmer utvikling – og dette er særlig viktig i land som ellers er dårlig styrt. Hvordan kan det da være mest forsvarlig å holde seg unna? Videre er det korrupsjon i alle land, også i Norge. Hva er kriteriet for at det er etisk uakseptabelt å etablere seg i et marked?

LES OGSÅ: [Russisk media fokuserer på Telenor](#)

Politisk støtte

Den positive effekten av tilstedeværelse er avhengig av måten etableringen skjer på. Hvis man bestikker seg inn i et marked, bidrar man til å opprettholde et korrupsjonsproblem som undergraver landets utvikling. Korrupte avtaler på høyt nivå er ofte kombinert med tyveri av statlige ressurser og lukrative rammevilkår for de involverte, mens samfunnet ellers får dårligere løsninger. Bedrifter som tjener på korrupsjon er dermed parasitter, heller enn velgjørere, og tilstedeværelse kan vanskelig forsvares fra et etisk perspektiv.

Hvis korrupte aktører med støtte politisk kontrollerer inngangen til et marked, hjelper det lite å ha en ryddig stue hjemme.

TINA SØREIDE, SAMFUNNSØKONOM

Spørsmålet om tilstedeværelse avhenger dermed av hvordan bedrifter forholder seg til korrupsjon og krav om bestikkelser. Hva en bedrift gjør internt løser imidlertid ikke dens problemer med eksterne portvokter-krav – av typen det ser ut til å være i Usbekistans marked for telisenser. Hvis korrupte aktører med støtte politisk kontrollerer inngangen til et marked, hjelper det lite å ha en ryddig stue hjemme.

LES OGSÅ: [Baksaas avhørt i korrupsjonssaken](#)

Rødt, gult og grønt lys

Det er store utfordringer knyttet til styresett og rammevilkår. I mange markeder er det grønt lys og utenlandske bedrifter kan trygt kjøre på: regler respekteres stort sett og bestiktelser er sjelden eller aldri et tema. I andre markeder er lyset gult. Her er det nødvendig å være varsom. Ekspansjonsvurderinger når lyset er gult handler like mye om partnervurderinger som etterspørsel i markedet. Korrupsjon er et problem, men mange bedrifter navigerer seg unna.

Når varsellyset er rødt er situasjonen farefull. Dette er land hvor myndighetene ikke er legitime. Demokratisk styresett er en fasade. Befolkningen rammes av mangelfulle offentlige tjenester, særlig innen helse, utdanning og infrastruktur. Utenlandske bedrifter skal selvsagt ikke nøre opp under slik korrupsjon. Blir det umulig å etablere seg uten å betale bestiktelser, bør de ikke gå inn.

Antikorrupsjonsstrategi

Norge kan ikke forventes å løse Usbekistans problemer, eller for den saks skyld problemene i Sør-Sudan, Kasakhstan, Myanmar eller Afghanistan. Men vi kan ha sterkere politisk samarbeid internasjonalt for å finne felles løsninger og for å legge press på regimene.

Der norske politikere nå mumler når de får spørsmål om Vimpelcom eller Angola kunne de mer rakrygget svare hva de faktisk hadde gjort.

TINA SØREIDE, SAMFUNNSØKONOM

LES: – [I beste fall naivt av Telenor](#)

Ved flere anledninger, som på G20s antikorrupsjonsmøte i juni, har jeg tatt til orde for at hvert land bør ha en utenrikspolitisk antikorrupsjonsstrategi i tillegg til bistandssamarbeidet. En slik antikorrupsjonsstrategi er særlig relevant siden Norge har en slik stor geografisk spredning på næringslivet. Der norske politikere nå mumler når de får spørsmål om Vimpelcom eller Angola kunne de mer rakrygget svare hva de faktisk hadde gjort.

Ikke en syndebukk

Som del av en slik strategi må Norge ta tak i de delene av problemet som norske aktører er involvert i. Det er kriminelt å bestikke seg inn i markeder. Det kan se ut til at [Telenor har vært klar over Vimpelcoms suspekterte overføringer til presidentdatterens selskap](#). Telenor er dermed ikke en syndebukk. Problemene i Usbekistan krever like fullt mer omfattende tiltak enn en eventuell norsk straffesak mot Vimpelcom og dens involverte eiere.

SE JON FREDRIK BAKSAAS I DAGSNYTT 18:

🕒 Publisert 24.11.2014, kl. 14:07

Her på Ytring krever vi debatt under fullt navn i kommentarfeltet. Det betyr at vi sletter innlegg som er postet under et pseudonym. Dersom dette skjer deg, oppfordrer vi deg til å legge inn kommentaren din på nytt etter å ha fulgt [denne oppskriften](#). Kommentatrådene på Ytring vil være stengt om natten. Resten av vilkårene våre finner du [her](#).

Denne tråden er stengt for kommentarer. ✕

19 Comments **NRK Ytring**

Login ▾

Anbefal Share

Nyeste først ▾

Magnar Husby · for 2 år siden

Det er helt greitt at artikkelforfatteren forlanger at politikere skal gjøre mer. Men å unnskyldte storselskapene er ikke akseptabelt. Det er heller ikke slik stor forskjell på såkalte "demokratiske" regimer som Norge og andre regimer som artikkelforfatteren prøver å skape et bilde av. De store er ganske korrupte overalt. Og politikerne overalt er svake overfor sine egne korrupte.

2 ^ | ▾ · Share >

jorunnlauvstad → **Magnar Husby** · for 2 år siden

Enig. Stor takk til dem som trakk frem skittentøyet slik at alle kunne se det! Skjebnen til presidentdatteren kan nok få kuldegysninger til å gå nedover ryggen til andre i en lignende situasjon og bidra litt til å skape renere forhold.

^ | ▾ · Share >

Dagfinn A. Mork · for 2 år siden

Hvori ligger den prinsipielle forskjellen på norske myndigheter som anført av kongelige, med et haleheng av politikere/bedrifter, krever gjenkjøp hos norsk industri for å kjøpe kampfly og et for alle praktiske formål russisk telekomselskap (juridisk flyttet til Nederland og USA) som følger kravene stilt i Usbekistan og deres 'kongelige'?

3 ^ | ▾ · Share >

Marius Bendiksen → **Dagfinn A. Mork** · for 2 år siden

Som med alt annet: tradisjon og familiaritet. Slik har det alltid vært, og slik vil det alltid være, om vi skal tro Kohlberg (eller, for den saks skyld, folka bak MHC).

Våre ordninger for avanse og gjenytelser (a.k.a. korrupsjon) er lov, deres er forbudt. Alkohol er lov, mens cannabis, khat og diverse enteogener er forbudt. Begravelse og kremering er lov, mens hjemmeurne, plastinering og naturbegravelse er forbudt. Rifle med tradisjonell utforming er lov, mens mer moderne utforming er ofte ikke lov. Bedrifter har lov å tilby varer på kreditt, inkludert transportselskap, mens menneskesmuglere ikke har lov å tilby transport på kreditt. Vi kan hulle Kjakan & Co. for sin terrorvirksomhet mot den tyske okkupasjonen, men ikke andres terrorvirksomhet. Vi er stolt over norsk-kurdiske peshmerga i Kobane, men mot dem som tar "feil" part i konflikten. Vi vil ha

Telenor og Vimpelcom i Usbekistan

- › 1998: Telenor kjøper mobilselskapet VimpelCom i Russland for å kunne engasjere seg i tidligere Sovjet-republikker.
- › 2002: Under president Valdimir Putins besøk i Norge inngår Telenor en partnerskapsavtale med den russiske oligarken Mikhail Fridman som gjennom sitt selskap Alfa Group blir partner i VimpelCom.
- › 2004-2006: VimpelCom kjøper telelisenser i Kasakhstan, Ukraina, Tadsjikistan og Armenia.
- › 2006: Kjøper to usbekiske mobilselskaper som slås sammen til VimpelCom-datteren Unitel.
- › 2007: VimpelCom inngår partnerskapsavtale med selskapet Takilant som gjør Takilant til deleier i Unitel. VimpelCom-datteren Watertrail Industries betaler ifølge Klassekampen 25 millioner dollar (168 mill kroner) for en usbekisk telelisens.
- › 2010: Konsernsjef Jon Fredrik Baksaas i Telenor går inn i VimpelComs styre. Telenor eier i dag 33 prosent av aksjene i VimpelCom, men har 43 prosent av stemmene.
- › 2011: Ny utbetaling fra VimpelCom til Takilant på 30 millioner dollar (202 mill NOK) for telelisenser.
- › 2012: Det svenske «Brennpunkt» – Uppdrag granskning, avdekker at Takilant er et postkasseselskap på Gibraltar som eies av Gayane Avkayan, som har tette bånd til den usbekiske presidentdatteren Gulnara Karimova. TeliaSonera betalte 360 millioner dollar (2,1 milliarder kroner) for lisensene. Toppledelsen i TeliaSonera går av som følge av avsløringene. Selskapet er fortsatt under etterforskning.
- › 2014: Nederlandske og sveitsiske etterforskere innleder etterforskning av teleselskaper som er etablert i Usbekistan i mars. Blant disse er VimpelCom og TeliaSonera. Klassekampen offentliggjør 15. november dokumentasjon som viser overføringene fra VimpelCom til Talikant.

(Kilder: Klassekampen, Dagens Næringsliv, NTB) (©NTB)

Send oss din ytring

Lyst å skrive? Kontakt gjerne oss i NRK Ytring med ditt innlegg. Retningslinjene finner du [her](#).

Følg debatten: NRK Ytring på [Twitter](#) og [NRK Debatt på Facebook](#).

○ MER OM **TELENOR**

○ MER OM **YTRING**

NRK Ytring

Telefon: 23 04 86 09

E-post: ytring@nrk.no

Redaktør: Kyrre Nakkim

Nyhetstips 03030 →

Kontakt og hjelp

Produksjon, salg og presse

Tjenester

[↑ Til toppen](#)

Opphavsrett NRK © 2016

Ansvarlig redaktør: Thor Gjermund Eriksen

Nettsjef: Frank Gander